

Ս Փ Յ Ո Ւ Ռ Ք Ո Ւ Մ

ՆՈՐԱԿԱՌՈՒՅՑ ԱՌԱՋՆՈՐԴԱՐԱՆԻ ԲԱՑՈՒՄԸ

Ամերիկահայ ազգային ու կրոնական կյանքի տարեգրության մեջ պատմական փայլուն էջեր պիտի արձանագրեն 1959 հոկտեմբեր 30-ի և նոյեմբեր 1-ի շքեղ հանդիսությունները, զորս տեսնելու բախտավորությունը ունեցավ մեծագույն Նյու-Յորքի և շրջակայքի հայ գաղութը խոր ներշնչմամբ։

Այո՛, հոկտեմբեր 30-ը պատմական արեւվաշող օր մը եղավ հայ ժողովուրդին համար, հակառակ որ կանձրեւեր։ Զէ՛ որ սրտերը լեցաված էին հրճվանքով, անզուսպ ուրախությամբ։ Անոնց դիմագծերուն վրա դյուրութեամբ կարելի էր տեսնել գնահատանքի ու երախտագիտական գգացումներու դրոշմը։ Ամեն շրթունք օրհնություն մը ուներ Մայր Տաճարի, Ազգային տան և առաջնորդարանի շինության հանձնախումբին, որ, առաջնորդությամբ իր մեծանուն ատենապետին՝ տիար Հայկ Գավուգճյանի և շնորհիվ բարեհամբավ Տիարպեթիւյան եղբայրներու երկաթած բարերար ձեռքին, հաջողեցավ երեք կոթողներին առաջնորդարանը բարձրացնել այնպիսի շքեղությամբ ու ներքին արդիական կահավորություններով, որով մենք հայերս հպարտ պիտի մնանք, իսկ օտարներ, հմայված անոր պատմական դիրքով ու դեմքով, պիտի ջանան խորասուզվի մեր պատմությամբ, մեր փառահեղ անցյալով ու ներկայով և մեր մշակույթի թանկագին արժեքներով։

Առաջնորդարանի օժովն ու բացման արարողությունը ընթացք առին Ս. Գրիգոր Լուսավորիչ եկեղեցւոյ մեջ։ Ժողովուրդը խուռներամ հասած էր։ Առաջակարգին իրենց տեղերը գրաված էին օրվան մեծանուն բարերարները, տեր և տիկին Սարգիս Տիարպեթիւյան և անոնց սիրուն որդին, տեր և տիկին Հայկ Գավուգճյան, տեր և տիկին Նրվանդ Աղաճանյան՝ Քլիվլենդին,

տեր և տիկին Հարություն Թադեոսյան, տիկին Զարուհի Գալեմբյարյան, տիկին Պապայան, Կանադային, փաստաբան Վինոնտ Յարդըմ և այլ հեղինակավոր անձնավորություններ։

Օրվան եկեղեցական արարողությանը կմասնակցեին մեծագույն Նյու-Յորքի յոթը եկեղեցիներու կրոնավորները։ Երգեցողությունք կատարվեցան «Կոմիտաս» երգչախումբի կողմից, ղեկավարությամբ Իսահակ Աբրահամյանի։

Սուրբ պատարագի հանդիսավոր արարողությունը կատարեց նախկին առաջնորդ Տ. Մամբրե արքեպիսկոպոս Գալֆայան։ Սույն արարողությանց ներկա էր նաև առաջնորդական փոխառնորդ հոգեշնորհ Մուսոն Ժայրագույն վարդապետ Կրճիկյան։

Հավարտ սուրբ պատարագի, առաջնորդ գերաշնորհ Տ. Սիոն արքեպիսկոպոս Մանուկյան տվավ ավուր պատշաճի շինիչ և հոգեհույզ քարոզ մը, վեր առնելով «տալու և զոհաբերելու կամեցողությունը, ոգին», և անդադառնալով օրվան բարերարներուն՝ տպավորիչ ներբողանքով մը դրվատեց Տիարպեթիւյան եղբայրներու ազգասիրական, հայրենասիրական և բարեսիրակտն բարձր ոգին, որոնց խոստով ապացույցներ են, ավելցուց սրբազանը, անոնց Միլանոյի մեջ հիմնարկած հայոց եկեղեցին, Ամերիկայի մեջ մեր առաջնորդարանը և այլ տեղեր զանազան ազգային զոհողություններ։

Մեծ շուքով տեղի ունեցավ հոգեհանգրստյան արարողություն բարերարներու հանգուցյալ ծնողաց՝ տեր և տիկին Մանուկ և Զարուհի Տիարպեթիւյաններու, որոնց հիշատակին նվիրված է նորակառույց առաջնորդարանը։

Նկեղեցիի վերջավորության հավատացյալներ առաջնորդվեցան առաջնորդության, որ անցքի ժամանակ ժապավենի կտրեց բարեբար Տիարպեքիրյան: Մուտքի առաջին բաժնին մեջ, գնալի ձախ ղեռնողված էր հանգուցյալ Մանուկ Տիարպեքիրյանի բրոնզե կիսանդրին:

Ներկաները ազատ էին պտույտ մը կատարելու շենքեն ներս, որոնք հարկե հարկ, սենյակե սենյակ հափշտակությամբ կսքանչանալին անոր գեղակերտ ճարտարապետական կառուցվածքին, որ պործն էր ճարտարապետ Զարեհ Մուրյանի, պատշաճ կահավորման, ձեղձաններն կախված լուսաճաճանը ջահերուն, ամեն ինչ որ կարելի է ա-

կընկալել այսպիսի հոգևոր իշխանատան մը համար, գրեթե ամբողջացված էր:

Ընդունելության սրահին մեջ, ուր արդեն հավաքված էին հրավիրյալներ, տեղի ունեցավ կեսօրվա համեստ ճաշ, նախագահությամբ առաջնորդ հոր, Սիոն արքեպիսկոպոս Մանուկյանի:

Այդ ազգային մտերմիկ մթնոլորտին մեջ ստեղծված խանդավառությունը զարթնումն էր կյանքի մը, զոր կունենային անցյալին մեր իշխանազունները, իրենցմով ձեռք բերված ազգային հաջողություններու տոնակատարության առթիվ:

(Նյու-Յորք, «ՀԱՅԱՍՏԱՆՅԱՅՑ ԵԿԵՂԵՑԻ», պաշտոնաթերթ առաջնորդարանի հայոց Ամերիկայի, № 11, դեկտեմբեր, 1959 թ.)

ՀԻՇԱՏԱԿԵԼԻ ԵՐԵԿՈ ՄԸ

Առաջնորդարանս գեղեցիկ մտածումը ունեցած էր առաջնորդարանի նորակառույց շենքին բարեբար Տիարպեքիրյան եղբայրները պատվել հանդես-ճաշկերպութով մը, հոկտեմբեր 31 1959-ին, երեկոյան ժամը 7-ին, Նյու-Յորքի Ռուզվելտ պանդոկին մեջ, որուն ընթացքին նաև տիար Սարգիս Տիարպեքիրյան պիտի ստանար Ազգիս Վիհափառ Հայրապետին՝ Ս. Ս. Վազգեն Ա Կաթողիկոսին կողմն շնորհված «Լուսավորչի առաջին կարգի ադամանդակուտ շքանշանը»:

Որոշյալ ժամուն մոտ երկու հարյուր ազգայիններ կրազմենին փրենց համար նշանակված սեղաններուն շուրջ: Ս. Մամբրի արքեպիսկոպոս Գալֆայանի աղոթքով ներկաները կսկսին ճաշի:

Ճաշեն անմիջապես ետք, օրվան սեղանապետը՝ Թեմական խորհուրդի ատենապետ տիար Նրվանդ Աղաճանյան կսկսի հայտագրի գործադրության: Հարգելի սեղանապետը ներշնչիլ գրությամբ մը կբացատրե նպատակը հանդիսության ու գեղեցկորեն համադրած վեր կառնե Տիարպեքիրյան եղբայրներուն նվիրատվության ոգին, անոր մեջ տեսնելով մեր հայ ժողովուրդին անհատական և հավաքական հավատքն ու նվիրումը՝ հանդես եկեղեցական ու ազգային արժեքներուն լավագույնումին, որ կուգա վարդանանց շրջանեն իսկ:

Ապա տեղանապետը կհրավիրե Մայր Տաճարի շինության հանձնախումբի ատենապետ տիար Հայկ Գավուգճյանը, որպեսզի այս գեղեցիկ առիթով ան ըսե մի քանի խոսք: Տիար Գավուգճյան, որ շատերուն համար դարձած է «հայր» մը, մեծ ուրախությամբ կխոսի առաջնորդարանի շենքին ավարտումին մասին ու ապա՝ Մշակութային շենքի մասին, որ մոտ ատենան պիտի սկսվի

շնորհիվ Սերովբե և Կյուլլապի Կյուպենկյաններու առատաձեռն նվիրատվության: Անդրադառնալով Մայր Տաճարի շինության, ան քաջ վստահ է, որ մի քանի տարիներ պիտի հանգանակե անհրաժեշտ գումարը, շնորհիվ հավատացյալ հայ ժողովուրդին պարտաճանաչություն:

Ապա կխոսի վերապատվելի Ա. Ա. Պետիկյան: Ան առաջնորդարանի նոր շենքին կառուցումին մեջ կտեսնե հայ ճշմարիտ քրիստոնյա ժողովուրդին պարտականությանը սկզբնավորությունը, որ հառաջ պիտի է տարվի այս նոր միջավայրին մեջ:

Թեմիս նախկին առաջնորդ Ս. Մամբրի արքեպիսկոպոս Գալֆայանն է խոսողը: Սրանք ան հայրը կեղծափակ իր խոսքը ըսելով, Թեմատություններ կվարձատրեն փրենցատպետները շքանշաններով, որոնք եղած են զոհվողներ երկրին համար: Իսկ Նկեղեցին շքանշանով կզարդարե կուրծքը անոնց, որոնք եղած են սիրո և խաղաղության պայքարի ասպետներ, ինչպիսին է այսօր տիար Ս. Տիարպեքիրյան:

Թեմիս առաջնորդ Ս. Սիոն արքեպիսկոպոս Մանուկյան կհրավիրե առաջնորդական փոխանորդ Ս. Մյուռոն ծայրագույն վարդապետ Կրճիկյանը, որպեսզի հայր սուրբը կարգա հայրապետական կոնդակը: Ապա Թեմական խորհուրդի ատենադպիր տիար Ֆրենկ Զոթյան կկարդա կոնդակին անգլերեն թարգմանությունը: Հուլիս է պահը, երբ նախկին առաջնորդ Ս. Մամբրի սրբազան կղեկավար Լուսավորչյան շքանշանը պիտի Ս. Տիարպեքիրյանի կուրծքին և զուգը սրբազան հայրեր սրտագինս կողջագուրեն և կշնորհավորեն բարեբարը:

Առաջնորդ Սիոն սրբազան հայրը, հուզումի և ուրախության ապրումով ղեղուն, կու-

տա հանդիսականներուն իր պատգամը: Սլորբազան հոր համար Առաջնորդարանի շենքը լեցուն է վեհ խորհուրդով մը: Ան կոչված է ըլլալու խորհրդանշանը ամբողջ ամերիկահայոց թեմին: Ամերիկահայութիւնը կունենա մոտ ատենն իր Մշակութային տունը ևս: Բայց նվիրագույնը Մայր Տաճարն է, քանի որ ան պիտի ըլլա խորհրդանշանը մեր միութեան և սիրո: Արդ, բոլոր հայ հավատացյալները անխտիր պետք է բերեն իրենց մասնակցութիւնը այդ սրբազան գործին: Ապա սրբազան հայրը կվերջացնէ իր խոսքը հայտնելէ ետք իր սրտագին շնորհակալութիւնները Տիարպեքիւրյան եղբարց և շնորհավորութիւնները տիար Ս. Տիարպեքիւրյանին:

Այս սրտագին խոսքերէ ետք, տիար Սարգիս Տիարպեքիւրյան, ուրախութեան հուզումներով աւելցուն, կհայտնէ իր շնորհակալութիւնները նախ Վեհափառ Հայրապետ Տ. Տ. Վազգեն Ա Կաթողիկոսին, որ զինք արժանի էր տեսած Լուսավորչյան շքանշանին, և ապա առաջնորդարանին, որ զինք կպատվեր այսպիսի գեղեցիկ հանդես ճաշկերութիւնով մը:

Հանդեսը իր լրումին կհասնէր «Տէր կեցո» մաղթերգով և առաջնորդ հոր «Պահպանիչ»-ով:

(Նյու-Յորք, «ՀԱՅԱՍՏԱՆՅԱՅՆ ԵԿԵՂԵՑԻ», պաշտօնաթերթ առաջնորդարանի հայոց Ամերիկայի, № 11, դեկտեմբեր, 1959 թ.)

ԱՐԳԵՆՏԻՆԱԼԱՅ ԿՅԱՆՔ

Հունվար 6: Մնունդ և աստվածայատնութիւն Քրիստոսի: Առտու ժամը 8.30-ին սկսավ ժամերգութիւնը դպրաց դասու քաղցր երգեցողութիւնով: Երբ արարողութիւնը հասավ «Փառք ի բարձունս»-ին, սրբազան հայրը, զգեստավորված, սուրբ խորան բարձրացավ և կարդաց Մննդյան Ավետարանը, իսկ եկեղեցականք, դպիրք և ժողովուրդ վարեն երգեցիկն Երեշտակաց երգ՝ «Փառք ի բարձունս»-ը:

Ժամը 10.30-ին սկսավ հանդիսավոր պատարագը: Ս. Գրիգոր Լուսավորիչ դպրաց դասու երգեցիկ խումբը, թափորով, առաջնորդարանէն դեպի Մայր Եկեղեցի առաջնորդեցին պատարագի սրբազանը:

«Հայր մեր»-ի պահուն, Պատվիրակ սրբազան հոր պատգամեն առաջ, հոգեշնորհ Տ. Հայրութիւն ծայրագույն վարդապետ Մուշկան, ի լուր ժողովրդյան կարդաց Վեհափառ Հայրապետի շնորհավորական և օրհնութեան գիրը, զոր ներկաներ ունկնդրեցին հոտնկայս: Վեհափառ օրհնութեան գրի ընթերցումէն անմիջապէս վերջ, սրբազան հայրը տվավ իր քարոզը, նյութ ունենալով՝ հովիվներուն պատգամված խոսքը՝ «Աւետարանեմ ձեզ ուրախութիւն մեծ, զի այսօր ծնաւ ձեզ Փրկիչ, որ է օծեալ Տէր ի քաղաքի Դաւթի»: Շեշտը դրավ Քրիստոսի օծյալ Տիրոջ հանգամանքին վրա, իբրեւ առաջնորդող հոգիներու Ավետարանի ճամբաներէն, դեպի աղբյուրը ճշմարտութեան, սիրո և խաղաղութեան, Աստված:

Մարդիկ չհասան իրենք իրենց երջանկութեան, հակառակ անոր որ դարեր շարունակ պատմութիւնը եղավ որոնում մտքի և ուժի ճամբաներով մարդուն հոգեկան լիութեան գոյավիճակին, մինչև որ Քրիստոս անձամբ իջավ խավարին և մեղքի անկումին մեջէն վերցնելու զայն, վեր Աստուծո գերագույն սրբութեան և իր բնութեան իրագործումին, որ կերաշխավորեւ միայն հոգեկան լիակատար ուրախութիւնը:

Մարդը պիտի սրբվեր իր սկզբնական մեղքէն, զոր ժառանգած էր:

Հավարտ սուրբ պատարագի, տեղի ունեցավ ավանդական Զրօրհնքի արարողութիւնը, կնքահայրութեամբ պր. Գաւաֆյանի:

Մեր գաղութի պատմութեան մեջ առաջին անգամ ըլլալով էր, որ արարողութիւնը կատարվեցավ Ս. Հովհաննէս Մկրտչի մասունքով, զոր Վեհափառ Հայրապետը ուղարկած էր Պատվիրակ հոր հետ՝ իբրեւ նվիր և պաշտպան Ս. Գրիգոր Լուսավորիչ Մայր Եկեղեցւոյս:

Խաչանման այս մասունքին արժաթյա պատվանդանը, մեր կոչին ընդառաջ ելլելով, շինել տվին տեր և տիկին Համբարձում և Օվսաննա Գաղանճյաններ, որոնց այս առթիւ կրսնք՝ «Ուխտերնիդ ընդունելի ըլլա»:

(Բուենոս-Այրես, «ՀԱՅ ԿԵԴՐՈՆ» ամսագիր, 1960 թ. հունվար 1, № 1):

